

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Vad har hänt?

FOLKFÖRBUNDSFÖRSAMLINGEN SAMMANTRÄDDE sent på onsdag, för att ta ställning till Rådets behandling av italiensk-abessinska konflikten. Ungern och Österrike förklarade sig av gammal vänskap för Italien ej vilja gå med på sanktioner, men några andra invändningar väntas knappast. Benesj meddelade att även rådet fortsätter att ta befattning med konflikten.

A BESSINIEN AVBRYTER de diplomatiska förbindelserna med Italien och har infört censur i Addis Abeba. Nyheterna från fronterna äro sparsamma. Italien har börjat använda giftgaser vid Ogadenfronten.

EN MILITÄR EXPERT, överste Böcklin, har fastslagit att Skänemanövern till fullo visat hur vi med det tillstånd i vilket våra försvarsmedel och försvarskrafter just nu befinna sig icke kunna avvärja en eventuell invasion i vårt land. Han drar därav den från hans utgångspunkter logiska konsekvensen, att försvaret måste utökas. Men han inlåter sig försiktigtvis inte på tanken hur den värld blir beskaffad, där det effektiva försvaret och civilskyddet är genomfört — om detta på det hela taget är möjligt.

PRESIDENT ROOSEVELT har konstaterat att krig utbrutit mellan Italien och Abessinien och förbjudit utförandet av krigsmateriel till de stridande från U. S. A.

MEMLVALETS RESULTAT har gett 80 procent för nationalsocialisterna.

DE BLINDAS RIKSDAG, representerande hela landet och samtliga våra blindorganisationer har varit samlad i Stockholm för att diskutera framförlatt den viktiga frågan hur de blinda skall beredas arbete och hur avyttringen av deras arbeten skall organiseras. Mötet öppnades av kronprinsen och upptog föredrag i för de blinda och samhället vitala frågor av flera av våra mest kända arbetare på blindvårdens område.

Veckovakten

En Krona

kostar Tidevarvet från 1 oktober till årets slut. Avgiften kan insändas direkt till expeditionen, Triewaldsgränd 2, eller insättas å giro 1544.

SPRID

Amelie Posse-Brázdová's broschyr

En kampsignal mot kriget!

Den kan rekvideras för utdelning från Tidevarvets exp., Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

KRIGET VISAR SITT ANSIKTE.

Med de öppna fiendtligheternas början har den italiensk-abessinska konflikten kommit in i ett nytt och avgörande skede. N. F. har icke kunnat hindra krigsutbrottet. Detta måste med en gång fastslås. Det tillsatte en förlikningskommission — utan resultat. Ärendet återgick till Folkförbundet. Enskilda överläggningar mellan Italien och Frankrike hade under tiden strandat. N. F:s råd angriper i början av september tveksamt och dröjande frågan och tillsätter ett femmannautskott med uppgift att medla.

Förbunds församlingen däremot går kraftigare fram och Italien befinner sig snart inför en enhällig front emot angreppsplanerna — ytterligare markerad genom sammandragning av engelska flottan i Medelhavet. Men när femmannautskottet är färdigt med sin undersökning visar sig dess medlingsförslag starkt imperialistiskt färgat. Man talar visserligen icke längre om kolonier, protektorat eller mandat utan om att hjälpa en systemation. Men det ekonomiska utbytet kommer säkerligen icke Abessinien själv till godo utan de ädla hjälparna, vilka imperialistiska intressen de än må företräda.

Icke förty accepteras förslaget av Abessinien men förkastas av Italien. Kejsaren av Abessinien drar tillbaka sina trupper, vilket Mussolini förklarar vara ett nytt hot. Och italienska trupper överskrida på fyra olika håll den abessinska gränsen.

Enligt den av Sovjet givna definitionen

på angripare, vilken accepterats uti de mellan Sovjet och dess grannar avslutade non-aggressionspakterna, är en angripare just den stat som låter trupper till lands, till sjöss eller i luften överskrida ett annat lands fastslagna gränser. Det borde sålunda icke ha varit någon svårighet för N. F:s råd att utpeka angriparen. Men det tog anmärkningsvärt många dagar att fastslå detta och efter vad det sägs först efter starka påtryckningar från Englands sida. Rådet överlämnade sedan åt Förbunds församlingen att dra konsekvenserna. Församlingen sammanträdde först den nionde oktober — på sjunde dagen efter krigets utbrott. Den tillsatte i sin tur ett s. k. koordinationsutskott, där de olika ländernas eventuella påtryckningar mot Italien skola samordnas.

Man hör och ser hur trögt och ovilligt N. F. arbetar.

Det moderna krigets ansikte visar nu ohöjligt sin förfärlighet, så mycket mera som endast den ena parten är modernt rustad. Italiens första luftanfall gällde ett Röda kors-sjukhus, de fredliga byarnas lerhyddor ha bombarderats och i rapporterna över sårade och fallna uppges gång på gång ett nästan lika stort antal kvinnor och barn som män. Adua och Aksum, Abessinias heliga stad, ha fallit i italienarnas händer efter våldsamma luftbombardemang och tankangrepp, som lermurarna icke kunde motstå.

Sverige och den nye fienden.

Manövrerna för hösten äro slut. Luftangrepp med aktivt och passivt luftförsvar ha spelat en större roll än någonsin tidigare. Resultatet har visat att flyganfallen icke kunnat hindras utan anställt stora skador både å materiella värden och människoliv. Inte ens strategiskt viktiga och väl försvarade punkter som flygfält och broar ha kunnat skyddas. Om erfarenheterna har generalstabschefen yttrat sig och förklarat att Sverige äger ett »ur luftstrategisk synpunkt gynnsamt läge» så när som på Skåne »som äger ett i vissa situationer utomordentligt utsatt läge». — »Men fördelarna», säger generalstabschefen, »framträd endast i den mån vi förskaffa oss effektiva försvarsmedel gent emot anfall från luften.» Och i det hänseendet lida vi av allvarliga brister.

Nu skulle man mot generalstabschefens formulering kunna invända att om vår rikaste provins där 12 % av hela Sveriges befolkning bor är »utomordentligt utsatt», så har Sverige därmed inte ett gynnsamt luftstrategiskt läge, ty vi kunna inte skilja vårt öde från skåningarnas. Och för att kunna tala om ett gynnsamt läge, måste man därtill vara säker att vi kunna förskaffa oss de där effektiva försvarsmedlen som endast de kunna göra läget gynnsamt. Vad betyder det egent-

ligen? Och vad betyder ett luftanfall mot Skåne? Betydligt mera än vad de puts-lustiga kåserierna i dagspressen ha givit vid handen.

Kan Sverige över huvud uppdriva det luftvärnsartilleri och de jagare som med någon slags utsikt till framgång kunna hålla en anfallande flygflotta från kusterna? Det sägs visserligen att vi vid denna manöver då Hälsingborg, Lund, Eslov och så vidare lades i ruiner hade ett svagt luftförsvar att komma med. Men så var heller inte den anfallande flottan att jämföra med den som general Göring skulle kunna kommendera om så vore. Diskretionen förbjuder visserligen att man nämner vem som är den tänkte fienden, han kallas helt enkelt sydstyrkan eller i den mera gemytliga stil, som brukas för tillfällen som dessa, den lede fienden. Men manövern i Skåne måste ju ändå gälla en övning för försvar mot tyskt luftbombardemang, om den alls ska ha någon mening.

Utgår man alltså, som man måste, från att en fiende kommer att kunna ta sig in över Skåne, då blir frågan om ett passivt försvar i alla fall aktuell, som en logisk följd av det aktiva försvaret, det kan inte hjälpas. Men skyddsmedel för en befolkning som närmar sig miljonen, skulle re-

(Forts. å sid. 2.)

Fred, frihet, rättfärdighet.

Europa skälver inför ett hotande stormaktskrig, vars omfattning och följd ej av någon människa kan överblickas. Huvudorsaken till den överhängande faran är den jordäganderätt, som ger upphov till otillbörlig vinst. Hela det moderna krigets djävulska maskineri skall nu användas för att krossa en försvarslös stat och tillägna sig dess jord. Bestående fred kan uppnås först när nationerna erkänner att naturens rikedomskällor, jorden, måste vara alla människors arvedel och brukas till gagn för alla lika.

Philip Snowden sept. 1935.

En naturlig, hemskapande, inländsk kolonisation — d. v. s. mera intensivt utnyttjande av landets egna rikedomskällor — allteftersom behovet av nya hem växer — måste avlösa kravet på kolonier. Endast på grundval av hemmens behov av livsörnödenheter och förmåga att skaffa sig dem kan produktionen komma i naturligt läge och varuutbytet finna de rätta vägarna mellan land och land, så att en arbetsfördelning mellan nationerna kan avlösa den ofredsstiftande bojkott som kallas »självförsörjning», och ömsesidig hjälp träda i stället för inbördes kamp.

Signe Björner okt. 1935.

Fru Signe Björner, redaktör för den danska veckotidningen *Det frie Blad*, är känd för Tidevarvets läsare som en av de mest framträdande personligheterna inom det danska riksdagspartiet, vilket — med 4 representanter i Danmarks riksdag — har som grundläggande punkt på sitt program den radikala jordreformen: upphävande av jordspekulationen med åtföljande jordbrukskriser och hyresutpressning samt av kapitalets jordmonopol till förmån för öppen tillgång till jord med äganderätt mot jordränteavgift för envar som där vill söka hem, arbete och bröd.

Signe Björner.

Ur en stor artikel av fru Björner i *veckans nr av Det frie Blad* anføres här i svensk översättning det huvudsakliga. De där framförda synpunkterna är ju vad Tidevarvet ständigt vill hävda och ständigt måste återkomma till.

Det starkaste och mest spontana uppror som gjorts mot krigets väsen av idag är den resning av svenska kvinnor, som funnit uttryck i en resolution, som antogs av representanter för 20,000 kvinnor vid ett möte i Stockholm den 1 september och överlämnades till Nationernas Förbund av en delegation med dr Ada Nilsson som ordförande.

Efter inledningen, som skildrar situationen i mörka, men alltför sanna färger, sägs det kort och gott:

Vi och de tjugutusen kvinnor som sänt oss vägra att drivas in i krigsmaskineriet. Vi resa oss mot källar- och gasmaskystemet. Vi tro ej heller att vi kunna skapa trygghet genom att hota med bombanfall. Den tanken griper omkring sig i

(Forts. å sid. 4.)

"Aktning för moderskapet."

Radiotjänsts stora studiekurs i befolkningsfrågan, som inleddes i måndags, har ännu en gång påmint om alla de storartade löften till barnaföderskorna som avgivits under det förlutna året. »En pånyttfödelse av svenska folkets livsvilja fordrar en positiv befolkningspolitik efter stora linjer», sade generaltulldirektör Nils Wohlin, befolkningskommissionens ordförande, bl. a. i sitt radioanförande. »Djupgående samhällsreformer krävas för att göra barnen mindre ekonomiskt tyngande för tusentals fattiga familjer.»

Vi påminna särskilt om de deklarationer som gjorts från läkarhåll och som med påfallande enighet fastslå samhällets plikt att lämna »det stöd som är erforderligt för att föräldraskapet icke för många skall kännas som en alltför tung plikt» — och att tillse att aktningen för moderskapet höjes, även när det gäller den ogifta modern.

Men hur tar sig denna aktning för moderskapet ut i praktiken? Här är ett aktuellt exempel.

Ett sjukvårdsbiträde vid ett av våra större sjukhus, som i fyra år hade skött

sin plats utan anmärkning, vände sig på grund av smärtor och illamående till sjukhusets personalläkare. Denne konstaterade havandeskap i tredje månaden. Han gav henne emellertid inte några medicinska ordinationer, inte heller skrev han ut ett begärt intyg om någon tids sjukledighet. Då sjukvårdsbiträdet på grund av illamående snart inte längre kunde sköta sitt ansträngande arbete, blev hon avskedad av chefläkaren.

Nu ingrep personalförbundet, till vilket hon vänt sig, och hemställde i sin tur om att ledighet och sjukersättning måtte beviljas henne. Chefläkaren vidhöll emellertid sin vägran. Till sjukvårdsbiträdet personligen förklarade han, att om hon velat behålla sin plats borde hon ha fört ett anständigt och sedligt leverne.

I den skrivelse till vederbörande sjukhusstyrelse, som personalförbundet inlämnat, frågas med vilken rätt vederbörande uppträda som moralens väktare. Dessutom — borde icke personalläkaren ha givit sådana råd och anvisningar att sjukvårdsbiträdet snarast hade kunnat börja arbeta igen i stället för att som nu

(Forts. å sid. 4.)

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamf.
Norrländsgatan 18.
Tel. 10 75 75, 10 75 76.
STOCKHOLM

Stockholms stads Poliklinik vid Kornhamnstorg 4

Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—10 f.m.
**För havandeskapet och
dess sjukdomar.**
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot
erläggande av 2 kronor.

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., vårekl.
Tel. 778 24.

Vid dödsfall, rådfråga först ARVID HOLMS Begravningsbyrå

S:t Eriksg. 86 (invid S:t Erikspl.)
om priser m. m. innan beställning
göres.
Tel. 31 88 40 - 30 89 52 ankn. bist.

TANDKLINIKEN

Södermalmstorg 4

Mottagn. vard. 10-1, 5-8, lörd. 10-5.
Annat tid efter överensk. 40 77 10.
Leg. tandl.
Kostnadsfri rådfr. Billig tandvård.

Centralbadets damfrisering

rekommenderas
Elegant. Tel. 20 95 92. Förstklassig.

Alimonda-Institutet

40-årig homeopatisk praktik.
Mottagning 11-2. Rådfrågning även pr
korrespondens. Begär prospekt och frå-
gelista. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgat. 16, 4 tr. (hiss)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

Uno Oldenburg J:or

Jur. Kand.
Drottninggatan 4, tel. 21 30 44.
Alla slags juridiska uppdrag: Rättegån-
gar, skilsmässor, boskilln., äktenskaps-
förord, bouppteckn., testamenten.

Arméhänddukar 86 cm.

länga, hellinne, fällade, med hängare, nästan out-
sittliga, passande till såväl köks- som toilethän-
dukar, pris endast 6,50 pr dus. Obs! 3 dus.
fraktfritt.

Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Sthlm.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 " " 73 37
GÖTGATAN 52 " " 333 90

RES TILL Rönninge Gård,

Frälsningsarméns Pensionat och Vilohe-
m, Rönninge, tel. 19. Rofylld vilooort. Bra
rum. God husmanskost. Fullt modernt.
Moderat pris.

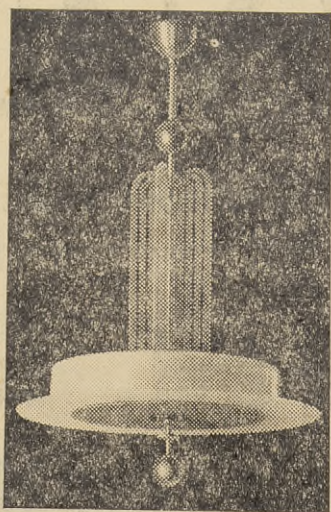
OBS! NÄRA STOCKHOLM!
Föreståndare Hj. Johanson.

Torine Torines

Symaskinsreparationer av verkf. fackmän. — Beg.
Husgärna, Singer fr. 25 kr., lilla elektr. billigt.
Absolut billigast, med flerårig garanti.
RAGVALDSTR. 3, v. Hornsg. 24, Tel. 43 32 82,
och Klara N. Kyrkog. 29, vid Posten. 21 53 18.

ROSENDAHLS VILOHEM 18

Rönninge
för Klara och Trötta
Högt beläget vid skog.

Tidsnlig Elektrisk Belysningsarmatur

Moderna stålörsmöbler, skyltställ,
inredningar etc. för butikslokaler.
Pukebergs Glasbruks omtyckta pry-
nadsglas, hushållsglas o. belysningsglas.

BÖHLMARKS
STOCKHOLM 4

Det är i alla fall

IDUN

som passar Er och familjen bäst.
IDUN ger trevnad och något av
värde.

Köp veckans aktuella nummer eller
prenumerera genom postgiro 1235.
Det är bekvämare — och billigare.

Gynna annonsörerna!

Perm. Ondulering 10:—

52 FREJGATAN 52 (mitt för skolan).
Eleg. utförande. Tel. 33 72 15.

Eldbegängelsen

är den bästa formen för förvandlingen
av de avlidnas stoft. Upplysningar om
eldbegängelsen lämnas å

Svenska Eldbegängelse-Föreningens
(S. E. F:s) Stockholmsavdelnings byrå,
Sveavägen 25, 2 tr. (hiss). Tel. 20 22 80.
Vardagar kl. 10-4, lördagar 10-2.

Medlemsavgiften i föreningen är en gång
för alla: för medlemmar i Svenska Eld-
begängelseförsäkringskassan Kr. 3:—,
för i annan begravningskassa inskrivna
Kr. 5:— samt för andra Kr. 10:—.
Föreningens tidskrift »Ignis» Kr. 3:— pr år
(12 nr.)

Medlemskap i Sv. Eldbegängelseförsä-
kringskassan befriar de efterlevande från
kostnader och bestyr med den dödes
begravning. Låga premier.

Stockholms Arbetareinstitut

Klara Norra Kyrkogata 8.
FÖRELÄSNINGSPROGRAM FÖR
HÖSTTERMINEN 1935.

Måndagar kl. 19.30: Matematik (algebra),
civilingenjör Erik Philip.
Tisdagar kl. 19.30: Demokrati och dikta-
tur, professor Herbert Tingsten.
Tisdagar kl. 19.30: Astronomi i Plane-
tariet.

Onsdagar kl. 19.30: Kemien i vardagsli-
vet, fil. lic. Iwan Bolin.
Torsdagar kl. 19.30: Hormonerna och de-
ras betydelse för hälsa och sjukdom,
dr Bo Tarras-Wahlberg.

Fredagar kl. 19.30: Nationernas förbund
och de internationella problemen.
Lördagar kl. 19.30: Psykoterapeutiska
diskussioner, dr Poul Bjerre.

Ni köper lätt, Ni köper ett,

Ni köper rätt och slätt

"SONETT".

Resegrammofonen med sonor
ton och så nått utförande.

Kr. 70:—, 85:—, o. 100:—.

Gottfr. Johanssons Musikhandel
Västerlånggatan 78, Stockholm.

Den 12 Okt. 1935.

Den inter- nationella jordfrågan.

Ingen visar förståelse för den na-
tionella jordfrågan. Än mindre för
den internationella jordfrågan. Man
intresserar sig blott för äganderät-
ten, den enskildes eller nationens.

När det gäller den enskilda ägan-
derätten, låter det så enkelt att man
köper ett stycke jord för att bruka
och bebo. Fast det är nog inte så
enkelt, det beror på, om man har
några pengar att köpa för, om man
måste låna och kan betala igen, vad
man lånat. Och dessutom om man
kan sköta jorden, så att man gör rätt
för sig åt samhället, d. v. s. att man
producerar så mycket som samhället
har rätt att begära att den jorden
skall producera. Den sista menin-
gen gör en viss inskränkning på
äganderätten, och det är den, som
gör skillnaden mellan fast och lös
egendom, det är den, som gör jord-
frågan till ett så stort problem, och
som gör jorden till något annat än
ett naturligt föremål för äganderätt.

Då man kommer till den interna-
tionella jordfrågan blir saken ännu
mer invecklad. Där delar man upp
jordklotet i länder. Ett land är ett
folks samfälliga jord, säger man. Men
inte nog med det. Ett folk vill stund-
om ha mer jord än sitt land. Då kö-
per man inte ett annat lands jord,
man försöker att ta den, man för
krig, liksom nu sker. Man erövrar
— om det går — ett annat lands jord
och underkuvar dess folk.

Den enskilda äganderätten till
jord kan vara tvivel underkastad
även den. Ty den har sina förplik-
telser mot samhället, och om de ej
kunna uppfyllas bör en annan besitt-
ningsform tillämpas. Men den interna-
tionella jordfrågan är ännu svåra-
re att röra vid. Där rör det sig om re-
spektive folks och länders förhållan-
den till varandra. Det är möjligt, att
där kan finnas några gränstrakter,
som ännu inte äro fastställda, men i
stort sett torde folken ha begränsat
sig till vissa landområden. Där gå de
naturliga gränserna. Och ekonomiska
spekulationer, rustningsintressenter,
diplomater och militär ha ingen be-
fogenhet eller möjlighet att ändra
dessa gränser. Man ändrar inte ett
lands gränser genom att rita nya
kartor.

Koloniväsendet har intet som helst
berättigande. Det är upprörande,
att Italien överfaller Abessinien. Men
vilken rätt har England att förebrå
Italien? Hur är det med Indien?
Hur är det med alla andra länders
kolonier? Att tala om mission och
civilisation efter världskriget lönar
sig knappast. Vill den s. k. vita ra-
sen sin undergång...

Vi tro på Nationernas Förbund.
Men vi vilja tro på ett Nationernas
Förbund som är befriat från den
gamla surdegen.

E. T.

Kampen mot kriget.

Deltagare i kvinnornas vapenlösa
uppror mot kriget hade på sönd-
dagskvällen den 6 okt. offentligt möte i
Julita med författarinnan Elisabeth Wærn-
Bugge samt redaktör Carin Hermelin som
talare. Vi hade gått i spänning inför
denna kväll. Skulle vi kunna samlas, vi,
de många små hyddornas folk, och ge
oss med i kampen. Ja — salen överfyll-
des av omkring 400 kvinnor och män, så
att där var närvarande var sjunde eller
åttonde av de nära 3,000 sockenborna.
Och mötets anda och de många spontana
yttrandena efteråt vittnade om djup gri-
penhet och vilja till medarbetarskap i
ned med vapnen-arbetet.

Fru Bugge visade klart och med ingä-
ende kännedom luftvapnets stora möjlig-
heter att sprida död och fasa över folk
och länder och å andra sidan luftvärnets
ineffektivitet.

Redaktör Carin Hermelin gav oss i
egenskap av ett av våra sändebud för
ned med vapnen-resolutionens delgivande
till N. F. i Genève i starka blyxtljusbilder
del av N. F:s arbete dessa historiska da-
gar, fyllda av spänning och avgörande
men också av stor villrådighet, formvä-
sen och hemlighetsfullhet. Och mitt un-
der det ländernas delegater står där och
håller sina utmärta tal — från stor-
maktdelegaterna med sina försäkringar
om trohet mot N. F:s pakter till den lille
svarte abessinern i europeisk kostym —
kommer helt sakta kriget och luftens fa-
sor gå ut över män med vapen i hand och
över vapenlösa män, kvinnor och små
barn.

Och vad skola då vi göra nu och hur
skola vi arbeta? Svaret gavs oss i inle-
darens, rektor Honorine Hermelins, ord
och slutligen i den gamla krigshymnen,
som egentligen måste vara en fredshymn
och som till sist sjöngs ur hjärtats djup:
»Vår Gud är oss en väldig borg. — Guds
ord och löfte skall bestå, vi det i hjärtat
bäre.» Inledningsorden lydde: »Ett va-
penlöst uppror mot kriget har i kväll
fört oss tillsammans icke som förening,
icke som parti eller någon slags organi-
sation, utan endast i egenskap av män-
niskor. Sammanslutningarna, även de
världsfamnande, ha visat sig vanmäktiga
mot kriget. Det gäller, att människorna,
att människoandens reser sig mot den för-
nedring som krigets system vill pressa
ned den uti.»

S. A.

Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet exekutivmöte i Genève i september antog följande resolution för det fortsatta fredsarbetet:

Exekutivmötet uppmanar sektionerna
att ännu kraftigare fortsätta kampen mot
militariseringen av civilbefolkningen och
mot de illusoriska skyddsåtgärder mot
befarade luftanfall, som vidtagas samti-
digt med förberedelser till bombattacker
mot andra folk.

Vi uppmana världens kvinnor att enigt
resa sig mot tvånget att dras in i krigs-
maskineriet och mot accepterandet av
krigsidén som en överhandtagande faktor
i det dagliga livet.

Sänd meddelanden till Tidevarvet om
möten eller demonstrationer mot kriget,
som hållas i Edra bygder!

Red.

Sverige och den nye fienden.

(Forts. fr. sid. 1.)

dan de vara ett oerhört företag, och
dessutom skulle de i bästa fall kunna
rädda skåningarna men inte deras ägode-
lar, inte Skåne självt.

Tidevarvet håller alldeles med general-
stabschefen att »vi böra göra oss för-
trogna med vad försvaret av Skåne inne-
bär». Låt oss inte skygga för den saken.
Försvarskommissionen har lämnat den
passiva sidan åt de civila myndigheterna.
Borde de då inte söka bilda sig en före-
ställning om vad det är för en uppgift
de fått sig anförtrodd?

Redan har den stora försvarsdiskussio-
nen börjat och den kommer alldeles sä-
kert att öka i hetsighet ju mer det när-
mar sig riksdagstiden. Allt som händer
ute i Europa kommer att tjäna som ar-
gument för att öka vår försvarsberedskap.
Det kan då verkligen vara skäl i att frå-
ga sig vad det betyder för oss att vi ge-
nom det nya luftkriget och genom Tysk-
lands nya plötsliga luftmakt fått en ny
ömtålig front att försvara bredvid den
gamla traditionella i öster och norr. Det
är ju en alldeles oerhörd förändring, som
väl ändå inte kan mötas med en liten ök-
ning på ett par tiotal miljoner kronor för
det aktiva och en fullkomligt ökand sum-
ma för det passiva luftförsvaret! Man
kan inte resonera så enkelt som att en
ökning av några miljoner och några luft-
värnskanoner alltid är bättre än intet,
och några skyddsrum, några gasmasker
och lite klorkalk alltid är bättre än intet.
Man får väl lov att se efter om uppgiften
över huvud är genomförbar, innan man
tar itu med den. Man kan förutse att
försvarsvännerna av tingens egen logik
komma att drivas till bombflottan som sin
sista utväg, bombflottan som skall ligga
där som ett sådant hot att grannarna akta
sig för att röra oss. Men då ska vi ock-
så göra klart för oss, att försvar i egent-
lig mening är avskrivet och att den an-
fallsflotta man vill ha för att skapa trygg-
het genom skräck, också kan bli till pro-
vokation genom skräck.

Att vara redo att försvara huvudstaden
för en stormakt och Skåne för en annan
och dessutom lösa problemet om civilbe-
folkningens skydd, skulle otvivelaktigt
visa sig vara en olöslig uppgift, ifall pro-
blemet ställdes klart. Till och med om
vi offrade allt det som vi i stället så väl
behövde offra för att höja nativiteten ge-
nom att lätta föräldrarnas börda för barn-
nen. Vilja vi svenska män och kvinnor
gå på den linjen, så måste det förstas
ske. Det kan gott hända att Sverige
måste genom en period av upprustning
och militarisering av hela folket vilket
kommer att göra det ytterligare olustigt
att sätta barn i världen. Men man kan
åtminstone begära att innan folket be-
slutar, problemet ska ställas sådant det
föreligger i hela sin nakenhet och orim-
lighet.

MANDA BJÖRLINGS kurser på Stockholms Borgarskola i Talteknik och Röstvård

med välläsning och muntlig framställning börja den 8 okt. Anteckning
å Borgarskolans expedition, Kungstensgatan 4, 2 tr., kl. 10.30—11 f. m.
och 6.30—7 e. m. (ej lördag).

Vävskolan med mönsterritning och heminredning.

Fortbildningskurser: Komposition med provvävning. Färglära med naturstudier.
Materiellära med handspinning. Heminredning med planritning och komposition
av textilier. Nybörjarkurser för hemvävning, yrkes- och pedagogisk utbildning.
Skolhem med billig pension. Tel. 234. Sigtuna Vävskola. Mary van Rijswijk.

Hälsan, viktigast av allt.

Vårda Eder hälsa. Effektivt behandlas gikt, reumatism, ischias, nervsmärtor, rubb-
ningar i ämnesomsättningen m. fl. sjukdomar enligt Skodsborgsmetoden på
Stockholms Fysikaliska Kuranstalt.

Tel. 62 54 44. Humlegårdsg. 18. Tel. 61 06 78. Moderata priser. Begär prislista!

NORRKÖPINGS STUVLAGER

KLÄDESHANDEL, Barnhusgatan 4, Stockholm.
Ingen butik. Alla inköp o. försäljningar pr extra kontant. Detta orsaken till våra bill. priser.

Tro ej allt.

Av Pier Gudro.

Det är en skandinavisk journalist som talar: »Det var ingenting att skriva. Dagen var grå. Ingenting roligt hände. Men tidningarna ska' ju ha sin mat. Och tidningarna vill ha sensation. Så satte jag mig och knackade en spalt om att den italienska kungen protesterat mot kriget och i sin oro för konsekvenser vänt sig till den engelska monarken. De två skulle tillsammans måkla fred. Jag har ingen aning om något sådant någonsin hänt. Jag vet naturligtvis ingenting alls om vad lille Vittorio Emanuele tycker och tänker. Men det var en god idé. Den väcker sensation. Och, som sagt, sensation skall tidningarna ha. Och förresten, något måste jag ju skriva.

Men så fick min kollega K. höra talas om mitt uppslag. Och så skulle han vara styvare än jag. Och så telefonerade han för sin del att Italiens konung hotade abdikera, ifall nämligen inte Signöre Mussolini genast hölle upp att hota med krig. Och sedan ett par timmar senare hade »protesten mot kriget» växt till notisen: »hela den italienska hären gör myteri»...

En annan dag går det genom otaliga tidningar: »I senaste ministerkonsej har minister Federzoni skarpt opponerat mot Mussolini och hävdad att återgång är nödvändig.» — Men det är inemot ett decennium sedan Federzoni var minister och hade möjlighet deltaga i en italiensk regeringskonsej. Hans titel är senatspresident och hans politiska betydelse ingen.

Dessutom, opponera mot Mussolini, det gör ingen. Direkt, vill säga. Därmed är icke sagt att alla är precis av hans mening. Det vore mycket felaktigt att tro. Och Mussolini själv gör sig av allt att döma inga illusioner i den vägen. Hans människoförakt näres först och främst av vetskapen att så många av dem som säga ödmjukt ja och amen är färdiga att i och med han vänt ryggen till fördöma och förneka. Men samtidigt tål han ej minsta motsägelse. Han har tydligen aldrig gjort det. Allt vad forna arbetsskamrater och vänner berättat bestyrka detta. Redan som ung och okänd, inom sin krets, var det han som dominerade. Ingen fick ha en annan mening. Eller i varje fall ingen fick hävda en dylik.

En tredje dag ges utförliga beskrivningar av vad som hänt på allehanda orter i närheten av bägge huvudfronterna, den i Ogaden och den i Tigré. Detaljer flöda. Korrespondenterna ge intryck av att ha levat åratals i dessa trakter.

Dagen därpå öppnar man de engelska tidningarna. En av den brittiska pressens bästa män varnar från Addis Abeba: Tag med kritik dessa skildringar av vad

som sker utanför Etiopiens huvudstad. Utanför denna finnes ingen, säger och skriver ingen europeisk korrespondent. Av det enkla skälet att kejsaren ej tillåtit någon av oss begiva sig till fronterna. Något han gjort framförallt därför att det ej finns möjlighet att arbeta där. De ytterst fåtaliga radioförbindelserna måste ju nämligen utnyttjas uteslutande av härledningen. Dem kan man ej dela med tidningsmännen. Och ett brev från exempelvis Adua-trakten, det tar veckor att nå Addis Abeba...

Genom tyska, skandinaviska, franska, belgiska tidningsspalter gå långa klagomål över etiopierna författade av en numera ryktbar fransman vid namn Henry de Monfreid. Han har levat i decennier i Rödahavsbacken. Han har handlat med slavar och pärlor. Han har korsat Etiopien otaliga gånger. Han är bättre hemma i Djibouti, Assab och Massua än i Paris.

Nu är han Italiens ivrigaste vapendragare. Han skriver artiklar och böcker, vilkas innehåll räcka att rättfärdiga Italiens truppsändningar. Han håller föredrag. Han är i innevarande stund korrespondent i Eritrea.

Detta är ofärdens år 1935. Men — Monfreid har skrivit böcker också dessförinnan. Och när man öppnar exempelvis en från 1934, vad läser då ens förundrade öga: Etiopierna äro de bästa människor som tänkas kan. Italienarna äro usla stackare som intet ärd värda. Framförallt inte i jämförelse med etiopierna. Leve, leve, alltid leve Etiopien! Men ned med Italien och i all synnerhet med det fascistiska Italien...

I den tyska tidning som anses stå Wilhelmstrasse närmast har i månader skrivits artiklar mot Mussolinis abessinska äventyr. Lärde geografer och strateger ha dryftat terrängens omöjligheter, klimatets faror, svårigheten med att därnere vara tvungen lita främst till vita soldater. Ekonomer ha klargjort att i Etiopien finns intet av verkligt värde att hämta. Ledare ha dundrat mot Cäsar-vanvett.

Men nu har Laval tvingats till en hörsamhet gentemot England som tidigare just ingen skulle väntat. Samtidigt glider Herriots stjärna upp vid horisonten. Och så har Goemboes varit på jakt i Tyskland. Och nationalsocialistiska Unterführer förefalla skola fortsätta detta höstens speciella nöje i Polen och Bulgarien.

Och så måste ju även sagda tidning följa med. D. v. s. inte på jaktarna, men på nya politiska linjer. Med resultat att på tvenne digra spalter försäkras: »Mussolini har egentligen rätt. Vad han

Var finns skyddet?

Jag sitter och läser i Tidevarvet.

Open Door har haft kongress i Köpenhamn. Läser igenom artikeln och faller i funderingar. Hur många skall inte läsa artikeln och falla i hänförelse. Tänk en sammanslutning av kvinnor, representerande alla samhällsklasser. Ja, industriarbeterskan hade också smugit sig in i ledet. Gott, tänkte jag, hon behövdes där. Men var hon så på det klara med sin sak att hon kunde och orkade föra talan för den klass av kvinnor, som hittills mest använts att falla tillbaka på, då det gällt att imponera med siffror.

Att räkna med deras intressen som med sina egna hade väl aldrig fallit Open Doors kvinnor in. Annars hade de väl börjat sin kamp i en annan ända.

Open Door kvinnor, ha ni betänkt att utanför er värld står en här av kvinnor som aldrig kunna välja ett yrke. De försas in i industrin av den orsaken, att inget annat finns till för dem. En hård verklighet står bakom.

Trots organisation och sammanhållning stå de ändå under arbetsgivarnas press, en press som i vår nuvarande rationalisering blivit outhärdlig. Vad frågar kapitalet efter människan? Hennes energi behövs. Den skall hetsen krama ur henne, varefter hon som värdelös kan kastas undan. För nya krafter.

Fråga våra fabriksläkare hur det ser ut på deras mottagningar. De om några se väl det hemska i all sin nakenhet. Ingen kan ju erhålla ens en veckas semester eller ledighet utan att läkaren givit sitt utlåtande: Ni är obrukbar i arbete. Hur lång ledigheten skall bli bestäms i förväg. Jag har ofta undrat om läkaren ock-

med sällspord energi planlagt, bör han få i fred fullfölja.»

Och när den något förbryllade läsaren vänder en fråga till Roms tyska journalister kommer svaret prompt: »Naturligtvis är det där riktigt. Tyskland vill inte att något skall 'hända' Italien. Tyskland tänker detta: Italien måste bevaras med all sin styrka orörd. Och fascismen måste vidmakthållas...»

Kvinnor sägas tappa huvudet ännu fortare än män. Kunde ej kvinnor nu, när troligen snart sinnena bli ännu upprördare än hitintills, visa att de bevara någon liten förmåga att inte genast tro allt som säges och inte tvärt ha en mening om allt, varom de — liksom för övrigt de flesta — intet veta.

Pier Gudro.

så är beroende av arbetsgivarens intressen. Han borde väl ändå vara fri. Våra sjukhus, som i större industrisamhällen ofta bli otillräckliga, måste släppa den sjuka patienten-arbetaren ifrån sig långt innan tillfrisknandet ens börjat. Ja, några dagar efter en operation kan patienten bli hemskickad. På grund av otillräcklig plats. Var finns skyddet? Läkaren bestämmer när sjukhjälpen upphör. Ingen ekonomisk bakgrund finns. Ja, inte ens platsen på arbetet finns längre, om inte patienten lyder order, och faller in i produktionen igen. Oavsett om kropps- och själskrafter finns eller inte.

Ha ni kvinnor i Open Door satt er in i vår ställning? Nej, inte ett ögonblick ha ni utgått från något annat än er egen. Borde ni inte börjat att kämpa för edra systrars rättigheter först, så att vi som kamrater kunde gått vid er sida. Då hade vi fått respekt för ert arbete. Nu se vi bara ett själviskt jag bakom, som visserligen kämpar för kvinnans rätt, men glömt dem, som ha det svårast.

En f. d. väverska i industrin.

Det är lätt begripligt att en industriarbeterska, som kanske hela sitt liv pressats av arbetsjakt i ett dåligt betalt yrke, skall som vinning och skydd för sitt människovärde uppfatta de lagar, som i vårt nuvarande samhälle framtvings till den kvinnliga arbetskraftens skydd mot hänsynslös exploatering för profitens skull och att hon i följd därav vänder sig mot Open Door-rörelsen, vars mål är att avskaffa all sårslagsstiftning för kvinnor.

Icke alls för att den hänsynslösa ut-sugningen skall fortgå i de dåligt betalda yrkena — så egoistiska äro Open Door-kvinnorna ingalunda — utan man vill tvärtom komma fram till bättre förhållanden genom likalönsprincipen. Men denna kan aldrig genomföras, om ej skydds-lagsstiftningen faller bort.

Målet är detsamma, men vägarne äro olika. Vad undertecknad skulle vilja tillägga i detta sammanhang är, att det kanske icke tillräckligt kraftigt betonats från Open Door sådana fundamentala saker som att kvinnornas intressen aldrig kunna tillgodoses i ett samhälle där det ej fastslås att produktionens mål och mening är att tillfredsställa människornas behov, ej enskilda individers profitbegär samt att den fullständigt falska värdesättning som uppkommit inom arbetslivet måste bort, nämligen att varan-fabrikatet värderas mycket mer än den mänskliga arbetskraften.

Se på en tobaksfabrik hur ömt tobaksplantan värdas! Men människan-arbetaren — det är något annat.

Ada Nilsson

VILLA VETTRA FLICKPENSION

för huslig utbildning
börjar sin 3 månaders lärarika husmoders-, handarbets- o. vävkurs 15 sept. för bildade flickor. Fackutb. lärarinnor, valfria ämnen, nut. bekv. Bad, tennis, omvårdnad. Beg. prosp. Elvira Göbel, Hammar, Askersund. Tel. Hammar 10.

Julpublikationerna

ha kommit.

Julens Härold

Redigerad av Lewi Pethrus och G. E. Söderholm.
Häft. kr. 1:50, kart. 2:—, klotb. 2:50.

Julhälsning från missionsfälten

Redigerad av Paul Ongman och G. E. Söderholm.
Pris kr. 1:25.

Barnens Härolds Jultidning

Redigerad av Axel Swartz. Pris 40 öre.

Småbarnens Jultidning

Redigerad av Axel Swartz. Pris 25 öre.

Förlaget Filadelfia — Box 6072 — Stockholm 6

Vill Ni

lära känna

pingstväckelsen

Läs dess litteratur!

Bland årets nyheter nämnes:

G. E. SÖDERHOLM,
ANDLIG TILLVÄXT
eller Fyra vägar att komma närmare
Gud. Häftad 2:75, klotband 4:25.

FÖRLAGET FILADELFIA
STOCKHOLM

Fredsmärke

**som måste
bäras av alla
fredsvänner**

Pris 25 öre.

PARTIFÖRLAGET
Luntmakaregatan 52, 2 tr.
STOCKHOLM

På Arbetarkulturs Förlag,
Jakobsgatan 22, Stockholm, har utkommit:

DIMITROV

av Stella D. Blagojeva.

En bok om Dimitrovs livshistoria och utveckling från typograf och fackföreningsledare i Bulgarien till proletariats hjälte i Leipzigprocessen och en av ledarna för världsproletariats kamp mot fascismen.

Utförlig redogörelse för Leipzigprocessen!
PRIS 1:25.

Illustrerad! — Omslag i tvåfärgstryck!

Universell gudstjänst

varje söndag kl. 11,30 f. m.

Snickarbacken 6

(intill Engelbrektsplan)

Sufirörelsens kyrka för alla.

”En röst i kvinnornas kamp mot kriget.”

ELLEN KLATT:

De voro alla tappra kvinnor

”Många krigsböcker finnas... men den här är något annat.

Det är icke kriget hon besjunger. Det är kvinnan hon ägnar sin sång. Det är kvinnans kval i det faderlösa, broderlösa, sonlösa, manlösa hemmet och samhället...»
Doktor LAURA PETRI
i Idun.

Huvudstadsbladet, Helsingfors:

»... vänder sig till alla nationers kvinnor.»

Varje kvinna bör äga denna oerhört gripande och meningsfyllda bok! Tag hem den i dag! Giv den i gåva! Må Sveriges kvinnor med flammande iver gå in för denna bok och göra den till höstens stora boksuccé
— om någon är den värd det!

Häft. kr. 4:50, klotb.

kr. 6:25.

I bokhandeln och från

Harriers Bokförlag A. B.
Stockholm.

Radikala Föreningen i Stockholm

sammanträder torsdagen den 17 oktober 1935, kl. 8 e. m. å Publicistklubbens lokal, Salviigränd 3, 1 tr., nära Mynttorget.

Föredrag av redaktör Carin Hermelin

Fredsarbetet i Genève inifrån och utifrån.

Resentryck.

Årsavgifter kr. 3 upptagas. Nya medlemmar vinna inträde. Gäster få medtagas.

Supé à kr. 1:75.

Föreningen Årsta · Stockholm

Förstklassigt Damhotell

Norrandsgatan 8—10 (invid Norrmalmstorg), Stockholm.

Ljusa rum med varmt och kallt vatten och telefon.

Gott bord. Vackra, trevliga samlingslokaler.

Telefoner:

20 92 57, 20 92 58, 20 95 54, 20 97 50

Telegramadress:

Årstaklubben, Stockholm.

Enkelrum 4,50—6 kr. Dubbelrum 8—10 kr.

Fred, frihet, rättfärdighet.

(Forts. fr. sid. 1.)

kvinnovärlden att det är meningslöst att föra livet vidare, om tillvaron skall präglas av krigsförberedelser.

I alla länder resa sig just nu kvinnor med lösenordet Ned med vapnen i alla länder. Tillsammans ämna vi framhärda och på varje punkt kämpa för ett rättssamhälle, befriat från krig.

Kanske skall man säga, att tiden är försuttan, att till och med en massresning från kvinnorna med tillslutning från hela världen icke skall förmå hejda den rullande lavin, som kommer att begrava återstoden av vår tids hela kultur tillsammans med den nu avslutade tidesepoken. Det är ju bara en tidsfråga, när lavinen bryter lös.

Men ingen tror dock på allvar att världen går under med oss. Dock — vad som kommer att utgöra stoffet för återuppbyggandet är *tänkbara*. Tankar måste över huvud taget finnas, för att en återuppbyggnad skall komma till stånd. Det negativa: vägran att befordra livet i en värld, som för övrigt är inställd på att hämma livets utveckling och med alla tänkbara medel tjäna döden, är en fullt konsekvent och riktig hållning. Det är meningslöst att mänskligheten hålles vid liv, när det mänskliga är undanträngt av hatets och mörkrets makter. Men kvinnorna, som i första hand är livets tjänare, vill något mera än att peka på detta meningslösa sisyfosarbete. De vill sätta rätten i maktens ställe. Och detta är enda utvägen att befria mänskligheten från krig. Detta är *den tanke*, som åter och åter måste fram och vars vägar och medel till att genomtränga människornas liv på jorden ständigt på nytt måste sökas, belysas, klargöras.

Utom andlig frihet, som är det första och nödvändigaste, betingas det mänskliga framåtskridandet mot rättfärdighet och fred av *samarbete på jämlikhetens* grundval. Detta kan inses av envar, och själva dessa förfelade, om också stor-slagna försök att »likrikta» människorna inom en nation, är ett fuskförsök i samma riktning. Ofrånkomligt måste alla försök att göra människor lika i andligt och ekonomiskt avseende misslyckas. Men då rätten till livet är alla människors arve-

**dess doft
och smak
ge soligt
lynne —
kooperativas
cirkelkaffe**

gröna cirkeln kg 3:30
bruna cirkeln kg 2:80
blå cirkeln kg 2:40

**konsum —
kooperativa**

Jubilerande bokförlag.

Axel Holmströms bokförlag har till sitt 25-årsjubileum den 10 oktober givit ut en katalog, som är ovanligt fångslande både ifråga om utstyrelse och innehåll.

Det är en målmedvetet fullföljd linje som illustreras av omslagsbildens båda böcker: *Det sista kriget* av V. E. Teranus och *Diktatur* av B. Traven — förlagets första och hittills senaste bok. Förordet framhäver ytterligare denna linje: »När förlaget i oktober 1910 släppte ut de för-

sta böckerna skedde det i den övertygelsen att det borde finnas plats för ett förlag som utan att vara engagerat i något visst parti likväl höll en bestämd vänsterkurs. Förlaget sökte därför ta upp det bästa av det som de olika radikala riktningarna hade gemensamt: Deras sociala rättfärdighetspatos, frihetskärlek och pacifism.

Under dessa tjugufem år har mycket förändrats. Pacifism har blivit någonting föraktligt, frihet en lyxartikel, rättfärdighetspatoset har missbrukats av cyniska demagoger.» Förlagets ärelystnad är dock, nu som då »att när det någon gång i tiden kommer att sluta sin verksamhet över sin samlade produktion kunna sätta ett enda ord, ett ord som i våra dagar har en mycket dålig klang. Det ordet är: humanitet.»

Tjugufem år av sociala strider, reformförsök och politiska omvälvningar avspeglade på de knappa 50 sidorna, där texten här och där illustreras av annonser eller notiser ur dåtida tidningar och av belysande bilder. Amaltheadet, Zaccos och Vanzettis avrättning, Hitlersegern i Tyskland — händelser som bragt ett helt land, en hel värld i uppror passerar revy i boktitlar och bilder.

Redan 1903 bildades inom socialistiska ungdomsklubben, som jag tillhörde, en särskild kommitté, berättar bokförläggare Holmström för Tidevarvet, med uppgift att ge ut litteratur, ty på den tiden fanns just inga böcker som skildrade arbetarnas liv. De flesta böcker utgick från överklassen. Socialdemokratiska partiförlaget gav för sin del mest ut broschyrer. Ungdomsklubben kom dock inte längre än till några skrifter av Krapotkin. Självt var jag expeditionsvård vid Bränd då. Vid sidan av denna verksamhet gav jag redan 1906 och 1907 ut ett par böcker, varav den ena, Strejkleddaren av Hinke Bergegren gick ut i en upplaga på tiotusen ex., som slutsåldes. Förlaget startade sedan 1910 med Teranus' *Det sista kriget*. Året därpå kom Gustav Hedenvind-Erikssons *Ur en fallen skog*, som jag fick genom Henning von Melsted. Den hade då redan varit på många förlag och tidningsredaktioner — ingen ville ge ut den. Men när den väl kom ut fick den enhälligt beröm.

Hedenvind-Eriksson liksom Ivan Oljelund och Harry Blomberg debuterade f. ö. på Holmströms förlag.

Redan från början av min förlagsverksamhet försökte jag att få tag på ungdomsböcker, berättar bokförläggare Holmström vidare. Under mina många föredragsresor över hela Sverige blev jag bekant med så mycket barn — jag bodde ofta hos arbetarfamiljer med barn, och så gav jag dem en bok till jul. Och det måste jag hålla på med tills de blev vuxna, ty annars hade de blivit besvikna. Men jag märkte då hur svårt det var att få tag på bra och *sanna* böcker för barn och ungdom. Sedan jag kommit i förbindelse med Upton Sinclair frågade jag honom, om han inte kunde skriva en ungdomsbok. — Nej, svarade han, det kan jag inte, ty min son är vuxen!

1931 utgav emellertid förlaget den enhälligt berömda, förtjusande ryska barnboken *Petjka och klockan* som blev upptakten till »den nya ungdomsboken» och sedan har det fortsatt med Lisa Tetzners utmärkte barnskildringar.

Om förlagets båda stora namn, Upton Sinclair och B. Traven berättar bokförläggare Holmström många intressanta saker. Sedan Sinclairs *Vildmarken* kommit ut i Sverige 1906, upphörde man alldeles med att ge ut hans arbeten här i landet ända till 1917 då Holmströms förlag gav ut *Kung Kol*.

Varför jag lagt an så mycket på Sinclair? Därför att han så sanningsenligt skildrar arbetarklassens liv och dess strider mot de härskande i samhället. Jag är glad att han är en av landets mest lästa författare. Den glädjen delar jag f. ö. med förläggarna i minst femtio länder. Inte mindre stolt är jag över att vara den förste som givit ut

sta böckerna skedde det i den övertygelsen att det borde finnas plats för ett förlag som utan att vara engagerat i något visst parti likväl höll en bestämd vänsterkurs. Förlaget sökte därför ta upp det bästa av det som de olika radikala riktningarna hade gemensamt: Deras sociala rättfärdighetspatos, frihetskärlek och pacifism.

Under dessa tjugufem år har mycket förändrats. Pacifism har blivit någonting föraktligt, frihet en lyxartikel, rättfärdighetspatoset har missbrukats av cyniska demagoger.» Förlagets ärelystnad är dock, nu som då »att när det någon gång i tiden kommer att sluta sin verksamhet över sin samlade produktion kunna sätta ett enda ord, ett ord som i våra dagar har en mycket dålig klang. Det ordet är: humanitet.»

Tjugufem år av sociala strider, reformförsök och politiska omvälvningar avspeglade på de knappa 50 sidorna, där texten här och där illustreras av annonser eller notiser ur dåtida tidningar och av belysande bilder. Amaltheadet, Zaccos och Vanzettis avrättning, Hitlersegern i Tyskland — händelser som bragt ett helt land, en hel värld i uppror passerar revy i boktitlar och bilder.

Redan 1903 bildades inom socialistiska ungdomsklubben, som jag tillhörde, en särskild kommitté, berättar bokförläggare Holmström för Tidevarvet, med uppgift att ge ut litteratur, ty på den tiden fanns just inga böcker som skildrade arbetarnas liv. De flesta böcker utgick från överklassen. Socialdemokratiska partiförlaget gav för sin del mest ut broschyrer. Ungdomsklubben kom dock inte längre än till några skrifter av Krapotkin. Självt var jag expeditionsvård vid Bränd då. Vid sidan av denna verksamhet gav jag redan 1906 och 1907 ut ett par böcker, varav den ena, Strejkleddaren av Hinke Bergegren gick ut i en upplaga på tiotusen ex., som slutsåldes. Förlaget startade sedan 1910 med Teranus' *Det sista kriget*. Året därpå kom Gustav Hedenvind-Erikssons *Ur en fallen skog*, som jag fick genom Henning von Melsted. Den hade då redan varit på många förlag och tidningsredaktioner — ingen ville ge ut den. Men när den väl kom ut fick den enhälligt beröm.

Hedenvind-Eriksson liksom Ivan Oljelund och Harry Blomberg debuterade f. ö. på Holmströms förlag.

Redan från början av min förlagsverksamhet försökte jag att få tag på ungdomsböcker, berättar bokförläggare Holmström vidare. Under mina många föredragsresor över hela Sverige blev jag bekant med så mycket barn — jag bodde ofta hos arbetarfamiljer med barn, och så gav jag dem en bok till jul. Och det måste jag hålla på med tills de blev vuxna, ty annars hade de blivit besvikna. Men jag märkte då hur svårt det var att få tag på bra och *sanna* böcker för barn och ungdom. Sedan jag kommit i förbindelse med Upton Sinclair frågade jag honom, om han inte kunde skriva en ungdomsbok. — Nej, svarade han, det kan jag inte, ty min son är vuxen!

1931 utgav emellertid förlaget den enhälligt berömda, förtjusande ryska barnboken *Petjka och klockan* som blev upptakten till »den nya ungdomsboken» och sedan har det fortsatt med Lisa Tetzners utmärkte barnskildringar.

Om förlagets båda stora namn, Upton Sinclair och B. Traven berättar bokförläggare Holmström många intressanta saker. Sedan Sinclairs *Vildmarken* kommit ut i Sverige 1906, upphörde man alldeles med att ge ut hans arbeten här i landet ända till 1917 då Holmströms förlag gav ut *Kung Kol*.

Varför jag lagt an så mycket på Sinclair? Därför att han så sanningsenligt skildrar arbetarklassens liv och dess strider mot de härskande i samhället. Jag är glad att han är en av landets mest lästa författare. Den glädjen delar jag f. ö. med förläggarna i minst femtio länder. Inte mindre stolt är jag över att vara den förste som givit ut

RADIO fabriken Auditorium
reparerar alla apparater
snabbt och bill. Försäljer
Allströmsradio av märket Auditorium.
Besök vår utställning
Vasaatan Tel. 20 41 96

”Aktning för moderskapet”.

(Forts. fr. sid. 1.)

bli av med sin plats. Under den tid hon varit skild från arbetet har hon, säkert på grund av den vila hon åtnjutit, återfått arbetsförmågan.

Personalförbundets skrivelse vilar hos sjukhusstyrelsen — till vad kraft och verkan är ännu ovisst.

Här — ett annat exempel, som även det alldeles nyss kommit i vår väg, på hur samhället hjälper och stödjer »nödstända mödrar i deras ofta beträngda läge».

Det gäller ett ungt par, han är 23 år, hon 20. De ha åtminstone uppfyllt samhällets alla fordringar, de äro båda ordentligt vigda och ha redan skänkt landet tre barn, det äldsta två och ett halvt år, det yngsta två månader. Tre söta och välskapade barn, som den unga modern sköter med synbar ömhet. Hur lönas nu deras handlingsätt?

Mannen som varit arbetslös fick under sommaren reservarbete men blev i slutet av juli, då arbetet upphörde, alldeles utan. Omkring en månad, just den tid, då hustrun väntade sitt tredje barn och var i största behov av vård, hade familjen inte ett öres inkomst. Den poliklinik, som den unga modern besökte hade självfallet inga möjligheter att hjälpa henne.

Sedan mitten av augusti får nu mannen A. K.-hjälp med 4: 80 om dagen, varav 3: 60 betalas ut och resten står inne till slutet av månaden för hyran. Så länge detta understöd utgår, skall han deltaga i en utbildningskurs för svarvning. Vidare har familjen för september och oktober fått hyresbidrag med 25: — kr. i månaden. De bo i en av Stockholms nödbostäder, där hyran är 40: — kr. Allt detta är ju i jämförelse med deras föregående svårigheter jämförelsevis gott och

Traven i översättning. Nu, nio år sedan han debuterade, har han kommit ut på 16 språk och i de flesta länder är det de stora förlagen som givit ut hans böcker.

Serien Revolutionens förkämpar var min egen idé, säger bokförläggare Holmström. Jag ansåg att människor sådana som Krapotkin, Louise Michel, Robert Owen, som är goda föredömen för människor i mod, uppoffring och idealism borde bli mera kända och jag uppmanade därför några författare att skriva deras historia.

Jag har alltid arbetat efter ett visst program: en radikal tendens och en realistisk skildring av livet utan skönmålning. Jag är också glad att kunna peka på att en del av de böcker jag givit ut banat väg för påtagliga reformer inom samhället — t. ex. inom fängelseväsendet.

Ännu en sak har jag lagt an på: låga priser och stora upplagor. De av förlagets böcker som gått mest var Amaltheademännens: Rosbergs *Amalthead* gick i 35,000 ex., Sterns *Långholmsfångar* i 26,000, Nilssons *Fångelseminnen* i 10,000 ex. Men Upton Sinclairs *Boston*, som kom ut på ett-årsdagen av Zaccos och Vanzettis avrättning först i *Sverige av alla länder i världen* — gick ut i en första upplaga på 5,000 ex. Många av Sinclairs böcker ha emellertid mycket överstigit denna upplaga.

Bokförläggare Holmström lär i sin ungdom ha ansetts som ett original, därför att han alltid hade sin koffert full med böcker. Den kärlek till böckerna som kom honom att lämna sitt ursprungliga yrke och bli en förmedlare av vad han ansett värdefullt och nödvändigt för människorna, lyser igenom i allt vad han gör. Hans aktning för de goda böckerna sammanhänger helt säkert med hans orubbliga respekt för människovärdet, en vördnad för det levande, som tagit sig uttryck i hans absoluta avböjande av allt våld, i krigstjänstvägran och fredspropaganda lika väl som i hans oräknliga handlingar av hjälpsamhet och uppoffring gentemot nödställda medmänniskor.

C. H.

Konstruktivt fredsarbete.

Pierre Ceresole talade på onsdagskvällen i Stockholm, på inbjudan av ett antal fredsorganisationer, om det arbete han utfört alltsedan 1920 för att få till stånd en internationell fredsarmé för »fredens konstruktiva uppgifter». Det började med att en grupp av människor från olika länder begav sig till de förödda trakterna omkring Verdun i Frankrike, där man i nära samarbete med befolkningen själv hjälpte till att sätta åkerjord och vägar i stånd.

1928 utfördes ett storslaget arbete i Lichtenstein, som hemsöks av en svår översvämning. Sedan dess har arbetet pågått i England, i Schweiz och framförallt i Nord-Indien, där det under förra vintern var en jordbävning i trakten av Bihar. Vid underrättelsen om denna begav sig Ceresole i spetsen för en skara frivilliga dit och arbetade i flera månader med att bygga upp nya byar och hem för människor ur det kaos, som rådde.

Ceresoles idé är, att just det *internationella* arbetet, på främmande jord, ger de bästa möjligheterna att »ta bort hatgiften ur världen» som han säger — entgiften — unpoison. Människor lär känna varann men de får också något för sin äventyrslystnad — hur många dras inte till krigstjänsten av äventyrslystnad. Och de får göra ett *påtagligt* arbete för en annan nation.

Fredsarmén är ännu otillräcklig — omkring 2,500 människor i Europa. Men Ceresole hoppas att genom utnyttjande av de institutioner som redan finnas, både i enskilda länder och under N. F., få den att växa till en verklig maktfaktor. Skandinavien, som tillika med Holland och Finland accepterat tanken på civil värnplikt som alternativ till den militära intresserar honom ur denna synpunkt mycket.

väl fastän 3: 60 för fem personer inte kan förleda till något överflöd. Nu har modern blivit sjuk och ordinerats sängvila. Det är lätt att förstå att den läkarordinationen inte kan följas. Mannen är borta hela dagarna och kan inte hjälpa henne att se efter barnen. Stannar han hemma från svarvningen upphör understödet. Detta räcker inte till för att anställa någon hjälp. Sjukhusvistelse för modern är på grund av att hon har ett spädbarn svårt att ordna. Följden är att hon går uppe och arbetar som förut med städning, sömnad och barnpassning.

3: 60 om dagen för man, hustru och tre små barn kan måhända tyckas vara ett tillräckligt bidrag från samhällets sida. Men när sjukdom stöter till behövs det ytterligare hjälp.

Var skall den tas?

Läs

Fredsörelsens A B C,

data och fakta.

Av Anna T. Nilsson.

Pris kr. 1: 25.

Informationsbyrån

Mellanfolkligt samarbete för fred.

Lilla Nygatan 4 • Stockholm.

Tel. 11 38 09. Postgiro 50990.

TIDEVARVET

Triedwaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:

Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:

Telefon 20 48 42.

Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6: —, / halvår kr. 3: 25, kvartal kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text 25 öre per millimeter.